

שמות
גליון 286
• תש"פ •

משנת חכמים
מתורתם של רבותינו

כל אחד ותפקידו • הרה"ג רבי ינן גמליאל שליט"א

משנת היום

אופק רכסים

4:27 הדלקת נרות

6:41 בן החמה

סויק"ט:

8:28 מג"א

8:37 (מג"א 72)

9:16 גר"א

10:07 סו"ז תפילה (ב)

11:50 חצות

4:58 שקיעה

5:38 צאת השבת

6:10 ר"ת

כפי הראוי והמתאים לו, והוא היודע את מי למנות ומי באמת ראוי, וכדאיתא במס' ב"ב (דף צא.) 'והמתנשא לכל לראש', אפי' ריש גרותא מן שמיא מנו ליה. אפי' תפקיד פשוט, הקב"ה הוא קובע וממנה את מי שראוי מי היום ומי מחר. וסיפור הדברים בפרשתנו הינה הוראה לדורות, על טיב הקשר והאחווה שכנסת ישראל מבקשת להיות עם הקב"ה.

קנאה העולה על הלב ושאר תחרויות אינם אלא מחוסר אמונה וגובלת בכפירה, כאילו כל דבר תלוי במעשה האדם והתאמצותו, לכן כל אחד דוחק את השני בבחינת 'כל דאלים גבר'. התוצאות הם שנאה ופירוד לבבות, ריחוק מדבקות בה' ובתורתו, וכל אחד נלחם להפיל את השני, לשבת במקומו. קנאה ושנאה ותחרות מוציאים את האדם מן העולם הזה ומאבדים חלקו בעוה"ב.

ידע האדם! כל משרה ותפקיד שיש בו מלחמות קנאה ושנאה ותחרות אין זה מן השמים. לכן משה רבנו נמנע מלקבל את התפקיד, מחשש שמא יש קנאה, אף שהקב"ה בכבודו ובעצמו נותן לו את התפקיד, דוד המלך, גם אחר שנמשח בידי שמואל עפ"י הקב"ה לא רצה לשבת על הכסא ולהדיח את שאול. ועל אף השנתיים שהיו מלאות ברדיפות המתין דוד, עד שהקב"ה יחליט מתי להושיבו. אם מגיע לאדם לשבת על כסא ולמלוך וראוי לכך לא יוכל מאן דהוא להורידו. או למנוע בעדו. לעומת זאת אילו האדם דוחק ויושב, סוף שיורידוהו בביוז. כך שחבל על הריצה וההתאמצות המיותרת, אין צורך לעזור להקב"ה. וזהו שאמר בן עזאי במס' יומא (דף לח.) 'בשמך יקראוך ובמקומך ישיבוך, ומשלך יתנו לך' - אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימה.

אין הדבר תלוי בכישורים, ביופי, בחכמה, הנה משה היה הקטן, והכי לא מתאים להיות מנהיג. לדבר לא היה יכול, כי כבוד פה וכבר לשון הוא, אפ"ה, הקב"ה מתנשא לכל לראש, ומינהו מנהיג שלא היה כמוהו, וזהו לימוד גדול לכל אדם באשר הוא שם ישמע חכם ויוסיף לקח. ונבין תחבולות יקנה.

אלא בלב פנימה ולא ניכרת החוצה. וכיצד יידע משה שאהרן אחיו שמה, אם לא שיצא אהרן לפני משה בתופים ובמחולות, וע"י כן תהיה הוכחה גמורה שאין בליבו שום טינה ולא קנאה. אולם אהרן זך המדות היה כל כך רחוק מהמדות הרעות, עד שלא העלה על דעתו שמשה יחשוב עליו שהוא מתקנא בו, לכן לא ראה צורך להפגין זאת כי בשבילו היה הדבר פשוט. וזהו כוונת המדרש, "אם היה יודע אהרן שהקב"ה כותב וראך עליו

איתא במדרש, אילו היה יודע אהרן שהקב"ה כותב עליו, "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמה בלבוי", בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו. עמדו על מדרש זה רבים מן המפרשים שהוא תמוה ביותר, וכי אהרן קדוש ה' עושה בשביל פרסום וכבוד, ומה שלא יתפרסם לא יעשהו? ואם באמת יש צד כזה, אמאי לא יצא בתופים ובמחולות?

לבאר זאת הביא בס' 'אוצרות התורה' בשם 'קהלות יצחק'. דיש להתבונן, כיון שמשה ואהרן היו שקולים כפי שהעיד הכתוב בפרשת וארא, "הוא משה ואהרן". ובפעם אחרת כתוב "הוא אהרן ומשה", מלמד שהיו שקולים. ואהרן גדול בשנים ממשה, א"כ מדוע לא מינהו הקב"ה למנהיג, אחר שנוספה לו מעלה יותר על משה? אלא שזה שהם שקולים בצדקות זה לא אומר שהם שווים בטבעם ובהנהגותיהם. כי לכל אחד יש טבע ואופי שונה מחבירו, כשם שפרצופיהם שונים.

אהרן היה עדין נפש מטבעו, סלחן, לב רחמן. מדות אלו מתאימות להשכין שלום ולעודד שבוירי לב ולהשיב נפש עגומה, אבל לא לעמוד בראש המחנה היוצא למלחמה ולעמוד בראש הצבא, וכן להנהיג את העם בניסאות, ולזרוק מרה בתלמידים. משה לעומתו היה להיפך, מדותיו מתאימות להתמודד בקשיחות ובהרמת ראש נגד כל בעלי מחלוקת, להשיב מלחמה שעה. דבר שלא היה מתאים לאהרן. לכן מינהו הקב"ה לכה"ג ולא למשה, מפני שזה התאים לו. אין אדם מושלם בכל המדות שבעולם, האדם מוגבל בתפקידו, ואין זה סותר כלל לקירבה שלהם לבורא עולם. כי כל אחד יישם את תפקידו ויעודו בשלימות.

והנה כשמינהו הקב"ה את משה למנהיג, חשש משה שאחיו אהרן יקנא בו, מאחר שערך עכשיו שימש אהרן כרועה לישראל בכל אותם שמונים שנה. ומטבע הדברים, הדחתו מתפקידו תגרום לאהרן עגמת נפש ומורת רוח. וממילא תעלה קנאה בליבו.

לכן אמר הקב"ה למשה, "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמה בליבו", ואין בליבו עגמת נפש ולא קנאה, אלא ששמחת הלב

רוד

המלך, גם אחר שנמשח בידי שמואל עפ"י הקב"ה לא רצה לשבת על הכסא ולהדיח את שאול. ועל אף השנתיים שהיו מלאות ברדיפות המתין דוד, עד שהקב"ה יחליט מתי להושיבו. אם מגיע לאדם לשבת על כסא ולמלוך וראוי לכך לא יוכל מאן דהוא להורידו. או למנוע בעדו. לעומת זאת אילו האדם דוחק ויושב, סוף שיורידוהו בביוז"

ושמח בלבו" - כדי להוכיח למשה שאין הוא מתקנא, ו"א שהיה למשה הו"א שאהרן מתקנא, היה יוצא בתופים ובמחולות כדי להוכיח זאת בעליל, אך זאת לא עלתה על דעתו.

אמנם עדיין צריך להבין, הקב"ה שרואה ויודע הכל מראש, מדוע לא סובב שמשה יהיה הכבוד ואהרן אחריו. וכך לא יגרם שום חשש קנאה כל עיקר? אלא נראה שאדרבה, רצה הקב"ה ללמדנו שגלמוד ממה שאהרן, שאם רואה אדם חלוקת תפקידים שלדעתו אינם הוגנים, שלא תהיה לאדם שום תרעומת לעולם, דהנה משה הקטן נבחר ובכ"ז הגדול שמח באמת. ע"ז אומר הפסוק "מי יתנך כאח ליי", באיזה אח מדבר הכתוב, "אמצאך בחוץ אשקך" בזה שעליו נאמר "ויפגשהו וישק לו" זו אחוה הראויה לשבח. המאמין השלם מבין שהקב"ה הוא המחלק תפקידים לכל אחד

לעילוי נשמת הרב דוד יואל בן הר"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ"א טבת ת.נ.צ.ב.ה.

להערות והארות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1557

לתרומות והנצחות
בטל: 054-84-68706
ובמוקד "נדרים פלוס"
'קרן תורתנו' קוד 103

לקבלת העלון במייל:
Mishnatar@gmail.com

מהלך טוב - מה הוא

אִיךְ גּוֹמְרִים עִם מְרִיבָה • הוֹרֵאת הַחֲזוֹ"א בְּמִסִּירַת חֲבוּרָה שְׁאֵמִיתָה אֵינָה בְּרוּרָה

המפורסמת לא נולדה עמו, אלא התורה היא זו שיישרה אותו. הגר"ח מוואלז'ין כותב לנכדו: כל הראשונים לא נשתבחו אלא בסברתם הישרה, וכל הישר גדול מחברו.

לפעמים משתדלים ליישר סוגיה, אך תלוי עד כמה מצליחים בכך. הפני יהושע כותב בהקדמה, שנעשה לו נס שניצל כשנחרב ביתו, ואז נדר לכתוב את חיבורו, ללון הרבה לינות על סוגיה אחת, לפעמים אפילו חודש שלם. כפי המקובל, הוא כתב את חיבורו, אחרי לאחר שלמד את הש"ס שלושים ושש פעמים. הוא לא התחיל מיד לחדש הרבה בסוגיה אחת. הוא כותב בתוך דברים שמחמורי חמורות נעשו קלי קלות. זה נקרא ישוב טוב שמקודם זה חמור ולאחר מכן קל, לא שקודם היה קשה מאה אחוה ולאחר מכן שמונים אחוה, כי זה אם כך לא הרווחנו כלום.

אחד סיפר לי שהוא שאל את החזון איש, אם מותר לומר לפני ציבור חבורה, שהוא יודע שאינה אמיתית, אבל הוא יודע שזה מועיל לחדד. הוא ענה, שמותר, אבל שגם יגיד למה זה לא טוב.

הרעות. אופיה של מידה זו, סופה שתהיה 'ישדם' שלא יוכל למשול לשוב לדרך הטובה. פירוש נוסף: שלמה המלך ע"ה מקללם - שימותו.

באמת אחד מהמידות שהתורה נקנית בהם היא, אוהב את המישרים. יש פסוק משלם "רעה תחת טובה, לא תמוש רעה מביתו". מדייק הנצי"ב, מדוע כתוב הלשון - משיב, האם רעה תחת טובה זה נקרא השבה, שיהיה כתוב עושה רעה. הוא מיישב, כשקורה שאדם עשה לך רעה, אם תשיב לו רעה כנגד, גם הוא יחזיר, וזה מעגל שאין לו סוף. אם רוצים לנגמר עם העניין, האפשרות היחידה היא להשיב טובה תחת רעה. מעתה יתפרש הפסוק כך, משיב רעה בגלל שחברו עשה לו רעה - במקום להשיב לו טובה, לא תמוש רעה, כי לעולם זה לא יגמר.

מי שלא זכה שמהותו תהיה בבחינת אוהב את היושר מה יעשה? כתוב, "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי" אם הוא בוחר ביושר וירצה ללמוד מהישרים, ברוב הזמן הוא יתיישר. שמעתי מהרב רוטנברג על אחד שהיה עקום ובמשך הזמן הוא התיישר. רבי שלמה זלמן אויערבאך היה מציין תמיד, שישירותו

ההנאות והרצת את חפציה. (מה שהיא חופצת ורוצה), ויתגבר חפץ החכמה ולא ישיגו אליו שאר החפצים, כאשר נודע כי כל החפצים לא ישוו בה.

אחרי הקדמה זאת מסביר רבינו יונה את הפסוק: 'תומת' - שלמות. 'ישרים' - המידות, המגעת אל ישרים מתולדת ישרם. 'תנחם' - מלשון תנהל אותם - תעזרם שככל שיתאמצו לקנות את הישרות, כלומר המידות הטובות, יצליחו בכך וישמרו מכל מכשול. פירוש נוסף: 'תנחם' - שלא יצטרכו להתאמץ לקנות הישרות, מכיוון שתולדת ישרם תעזור להם, לחזק השלמות.

יוצא מדבריו, שאם אחד הוא לא ישר במהותו, אך נחה עליו הרוח שהוא צריך לתקן את מידותיו, זה בעיה להשיג את היושר!

'וסלף בוגדים ישדם'

הבגידה היא היפך היושר. המידות הרעות מתאפיינות בתשלום רעה תחת טובה, שזהו הבגידה. מי שיש בו מידה זו, בא לידי התחזקות יום יום במידת הבגידה שבו, ותעצמות התאוה שאינה ראויה, עד שבסופו קונה את המידות

תַּמַּת יְשָׁרִים תִּנְחַם וְסִלֵף בּוֹגְדִים יִשְׁדָּם" (א, יא)

להיות בתואר ישר, צריך שיהיו בו שתי מעלות, מעלה שכלית ומעלה מוסרית. מעלה שכלית, שהוא מכיר מהו ישר והוא נכון לבב באמת, כי לא יקרא האדם שהוא בוחר ביושר מבלי שיכיר את מה הוא אוהב. ומעלה מוסרית, שהוא אוהב את היושר ובוחר בצדק. מהו יושר? זה כולל כל המידות הטובות, כי המידות הטובות הם המידות הישרות.

לאהוב את היושר, כולל שני דברים, שאופיו נוטה לרצות תמיד את היושר בחכמה, וגם שהכוח המתאוה שבו רצונו לאמת והיושר בלבד. אלא דא עקא במציאות לא יתכן שתאוותו לא תהיה נוטה אל הגוף. בכדי שגם הגוף ירצה באמת היושר, צריך האדם יום יום, למנוע מחשבתו לתאוות אלו, ויחשוב רק שמעוניין בהם כדי קיום הגוף והעמדת תולדת כוח אבריו על מזג תכונתם. זהו מחד גיסא ומאידך, צריך לחזק בהרגל ובהמשכה את כוחו המתאוה במעשים חיוביים של מידות טובות בדרכי היושר.

מסיים רבינו יונה: אז תשבות תאוות

ניתן לשלוח תגובות לעורך המדור בדוא"ל: yosefshu9849@gmail.com

ביאורים וחיידודים בראי התרגומים

מיני תרגומא

מה הוא "מדבר"?

גבר מצרי, איש עברי - גבר יהודי. כן הניקוד בארמית, ובכתיב הירושלמי הוא בב' ודי"ן. כשמאי וינאי. ומצריאי שיבוש, דהיינו לשון רבים, ומצרי בחיריק הוא בלה"ק, אך בפס' יד, יט:מצראה - המצרי, בצורת יידוע.

יְנִי אֶת הַמְצָרִי (ב, יב)

ומחא ית מצראה, אף שדרכו בהכאה שהיא הריגה לתרגם בשורש 'קטל', וכמו 'בלבתי הכות אותו' - בדיל דלא למקטל יתיה (ברא ד, טו) נראה שרק במקום שהוצרך לבאר שהמדובר במיתה שינה מלשון הכתוב, אך כאן שממקומו הוא מוכרע, מאחר ומפורש שטמנו בחול, ע"כ א"צ לשנותו מלשון הכאה.

לְמָה תִּכָּה (ב, יג)

והבקיאות ליילד עצמן - חכמות. ומצינו גם בלש' חז"ל שהמילדת קרויה 'חכמה'.

וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים (א, כא)

במדוייקים: ועבד להין בתין - למילדות. וכן מפורש במסורה. ולגירסא:להון, מתפרש - לילדים.

כָּל הַבֵּן הַיֵּלֵד (א, כב)

כל ברא דיתייליד ליהודאי, כפשוטו שהגזירה היתה רק על ישראל.

הַיְלִיכִי (ב, ט)

במדוייקים: הא ליכי [וי"ג הליכי, בתיבה אחת] וכ"הא לכם זרע" וכתרגומו שם. ונוסף בו הרמז כפירש"י. ובחומשים: אובילי, ומקורו במיוחס ליונתן.

אִישׁ מְצָרִי (ב, יא)

וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה (א, י)

ארי יעריענא קרב - יקראנו קרב, היסב הלשון כאילו נכתב 'תקראנו'.

הָעֵבְרִית (א, טו)

יהודיתא, בכל ספר ברא' תרגם 'עברי' 'עבריים' כצורתם, כי שם אינו מיוחד לעמ"י אלא לכל משפ' אברהם שמעבר הנהר. ורק מכאן ואילך בו מופיעה הוויית בני"י כעם נוקט בביטוי 'יהוד' בהטיותיו השונות, כפי שקרוי עמ"י (מ"ב יח, כו, ומשם ואילך)

כִּי חֵיוֹת הִנֵּה (א, טז)

ארי חכימן אינין = חכמות הן. וכפירש"י: "בקיאות כמילדות, תרגום מילדות חיתא". והיינו שהמקרא עצמו נקט 'חיות' כל' התרגום - מילדות. אלא שהמילדות אחרות מתורגמות 'חיתא'

וַיֹּסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם (א, ה)

ויוסף דהוה במצרים. בזה יישב תמיתה רש"י: "והלא הוא ובניו בכלל שבעים ומה בא ללמדנו וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים" ויישב אונקלוס בדרך הפשט, שמאחר ופתח הכתוב: ואלה שמות בני"י הבאים מצרימה. . וכתב: ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, הרי עשוי להשתמע שהבאים מצרימה לבדם שבעים נפש, ולכן הוכרח לפרש שאין שבעים אלא בצירוף יוסף שהיה במצרים.

אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף (א, ח)

דלא מקיים גזירת יוסף. ב'נפש הגר', שנראה מת"א שיוסף חוקק חוקים לטובת בני"י, ופרעה זה ביטלם, ובכך התנכר ליוסף.

כל יהודי – בן אהוב לבוראו

ספר שמות הוא ספר לידתו של עם ישראל. הוא נפתח במילים "ואלה שמות בני ישראל" ובחתימתו נאמר "לעיני כל בית ישראל". קומץ בודדים הבאים מצרימה, המוגדרים כ"בני ישראל" הולכים ונעשים לאומה ומשנים בזה מהות וצורה עד שהופכים להיות "בית ישראל". הגר"ש פינקוס זצ"ל מבחין בספרו "תפארת שמשון" בדברים קצרים שמשגר הקב"ה לפרעה באמצעות משה, בשורה שאין ערוך לה, עבורנו. לצורך זה עלינו להתבונן היטב בדברים הנמסרים לפרעה, כעילת העילות מדוע הוא נדרש לשלוח את בני ישראל מארצו.

לפי הבנתנו הקצרה, היינו מצפים לשמוע מפי ה' יתברך טענות קשות ותביעות נחרצות המתבקשות מרשעותו הגדולה של מלך מצרים. שכן אך טבעי הוא שתוזכר כאן אטימותו הגדולה, שהתבטאה בהתעלמות מהטובה הגדולה שהושפעה על מצרים ע"י יוסף. בנוסף לכך, אנו היינו מזכירים

במעמד זה, את הפשע הגדול בעינוי בני ישראל בעבודת פרך, בהשלכת יהודים ליאור, שחיטתם ועוד ועוד. והנה שומעים אנו "זמירות" שונות לחלוטין. לא הוזכרה אף מלה אחת אודות הכרת הטוב מחד, והרשע הנורא מאידך. דבר ה' הוא רק: "בני בכורי ישראל, ואומר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו, הנה אנכי הורג את בנך בכורך". וכאן טמונה ידיעה חשובה מאד עבורנו, במלים "בני בכורי ישראל". הכיצד?

הענין יתבאר על פי משל לאדם הידוע באופיו הנוח ובסבלנותו המיוחדת, ואעפ"כ כאשר הוא שומע שמישהו פגע בבנו האהוב, הוא רץ מיד לטפל בענין בכל חומר הדין. לא מענין אותו שום תירוץ או הסבר של הפוגע, אתה פגעת בבן יקיר שלי, כך הוא אומר לו, על כך אני מוכן לסלוח בשום אופן! כך בדיוק נהג הקב"ה, וכאן מתגלה לנו היחס המיוחד החשיבות הנעלה ומעל הכל האהבה הרבה, שהקב"ה מייחס לנו! כל הפורענות שבאה על המצרים,

המכות, האותות והמופתים, באו על כך שפרעה נטפל ל"בְּנֵי־בְנֵי" (ר"ת "בני בכורי ישראל") שלו.

זהו הדבר הראשון אשר עלינו לדעת, הקשר המיוחד במינו שיש לכל אחד מישראל עם הקב"ה קשר של אב לבנו, קשר של אהבה אין קץ, קשר של שייכות ואימוץ אל הלב, ברמה של בן יחיד יקר ואהוב במיוחד. אחרת לא ניתן להבין מדוע הפנייה הראשונה אל פרעה הרשע, מנומקת במילים הקצרות כל-כך "בני בכורי ישראל" - הַבְּנֵי־בְנֵי שלי.

ההשלכות של ידיעה זו הינן עצומות! זהו אחד מיסודות היהדות, לדעת שהש"ת מסתכל על כל יהודי ויהודי כעל בן יחיד. יש המבארים בזה את משמעות המלים "ה' אלוקי" - אלוקים של כל אחד ואחד כאילו הוא בן יחידו. מלך בשר ודם אינו מסוגל כלל וכלל לתת יחס שכזה לנתיניו בגלל מוגבלותו בהיותו בשר ודם. רק הקב"ה ש"אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף" (מ"ג עיקרים) יכול להתייחס כך לבניו. מסופר על

אם יתרגם תיבת "אשר" לבדה, והביא שמפורש בפלפולא חריפתא (שבוה"ע אות כ) שתיבת "אשר" ודאי נמחקת. וכן מוכח ברמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ב.

וּתְמָאן לְשַׁלְּחוֹ (ז, טג)

ומסריב את לשלחותיה, לא נאמר בל' תנאי אלא בלשון מוחלטת, וכן היתה ההתראה במכת דם וברד, ובמכת בכורות שעליה מכוון המקרא, ובחנינם הוסיפו בחומשים כאן תיבת 'ואם', וכל המוסיף גורע.

מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוֹלוֹ (ה, א)

שמוא דה' לא אתגלי לי דאקביל למימריה, שינה מלשון הכתוב, כדי שלא להניח דברי חירופו של פרעה, וגודל הנחיצות הכריחו לחרוג ממנהגו שלא לכפול הלשון, וכאן כפל תיכף תרגום: 'לא ידעתי את ה' - לא אתגלי לי שמוא דה', אף כאן בסיפא שינה מה"ט והעמידו על אותו לשון, וכל זה לבל יישמעו דברי החירוף כלל.

בחנוכת התורה ר"ל ע"פ ב"מ לו: שהמעלה להר נחשב פושע אלא א"כ העלה למרעה שמן וטוב.

הַלֵּם (ג, ה)

הלכא = לכאן, וכמו: להכא, ובחומשים השתבש.

מִהְיֵיט אֶל הָאֱלֹקִים (ג, ו)

מלאסתכלא בצית יקרא דה' = בצד כבוד ה'.

אָהִיָּה אֲשֶׁר אָהִיָּה (ג, יד) לא תרגמו אונקלוס כיון שהוא שם, ולרמב"ן תרגמו. אך בסיפא: אהיה שלחני אליכם, גם לשיטתו לא תרגם. ובי"ד רע"ו ט' ש"א שהוא מהשמות שאינם נמחקים. ובקסת הסופר (צ) מ'מלאכת שמים' בשם 'תשובה מאהבה' (ב, ריט) בשם רבו הנובי" שיש לקדש אף תיבת "אשר" שכן מוכח מאונקלוס שאף הוא מכלל השם, מזה שלא תרגמה. וההוכחה מתמיהה, וכן תמה הקסת הסופר שמאחר ולא תרגם תיבות "אהיה" אין שום קישור

המשך מעמ' קודם

למא את מחי, הפכו ללשון הווה. וכדלעיל (א, יב) וכאשר יענו אותו - וכמא דמענן יתיה. ושלא כמדרשו שיעוד קודם ההכאה נקרא רשע.

יִזְעָקוּ (ב, טג)

וזעיקו, לא תרגמו בל' תפילה, וכן ל' 'נאקתם' בפס' הבא ו'צעקתם' (ג, ז) תרגם בל' קובלנא. וכספורנו: 'זעקו מכאב לב על עבודתם ותעל שוועתם. . לא בשביל תשובתם ותפילתם, אבל כמקנא על אכזריות המעבידים'.

וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר (ג, א)

ודבר ית ענא לאחר שפר רעיא למדברא, = הנהיג את הצאן למקום המרעה שזהו המדבר. וכרד"ק (שרשים - דבר) : 'כי מזה נקרא מדבר מקום מרעה הבהמות, לפי שהרועה נוהג שם הבהמות, [משורש 'דבר' - הנהגה וכ"ה ברד"ק יהושע ח, טו והביא שם: ורעו כבשים כדברם (ישעי' ה, יז)]. והוכיח כן מת"א לפסוק זה [ועיין בן יהוידע ר"ה כג. ע"ד הגמ' בהדס במדבר] ומהרי"ל דיסקין וקדמו

הגר"א מטעלו שאמר לאדם שבא לישבתו כדי לבחור לעצמו חתן, צא והתבונן בבחורים ואמור לי במי את חפץ. אחרי התבוננות ארוכה הצביע בפניו על אחד הבחורים, אמר לו ראש הישיבה "זה הבן היחיד שלי". הוא הבין מיד שבחור עם ייחוס כזה, זה לא עבורו. והמשיך לחפש וכאשר מצא חן בעיניו בחור נוסף, חזרה התגובה על עצמה: "זה הבן יחיד שלי". כאשר תגובה זו חזרה ונשמעה פעמים אחדות, שאל האיש: כמה בנים יחידים יש לכם כאן בישיבה? השיב לו הרב: ארבע מאות! כאשר שמע החזון איש את הסיפור הזה, אמר: ר' ליעזר למד את זה מהקב"ה.

מעבר לשמחה ולגבהות הלב שידיעה מרנינה זו מעניקה לנו, יש לה גם השלכה לגבי כל עבודת ה' שלנו. נתאר לעצמנו בור יושב ולומד ב"סדר" בישיבה, ובשלב מסויים הוא יוצא למרפסת בית המדרש כדי להינפש מעט. לדעתו, העובדה הזו לא תביא לרפיון אצל כלל הלומדים, וזה לא נורא אם מקומו ייפקד לזמן מה. אולם מה יקרה אם בדיוק באותה שעה יגיע אביו לביקור ושאל מדוע איני רואה את בני בבית המדרש? וישיבו לו מה איכפת לך העיקר שרובו הגדול של הציבור לומד. אין ספק שעובדה זו לא תשכך את צערו ואכזבתו מבנו יחידו, שכן לו איכפת מצב בנו. והעובדה שאחרים לומדים, אינה מהווה בשום אופן פיצוי לצערו.

בדיוק כך צריכים אנו לחשוב על עצמנו. להקב"ה איכפת מכל אחד ואחד מבניו היחידים. מה שאחרים לומדים, מתפללים, מקיימים מצוות וגומלים חסדים, לא מהווה פיצוי וכיסוי על איזו שהיא התרפות שלנו. כי הקב"ה רוצה לראות את בנו יחידו כשהוא במיטבו. והכל מתוך האהבה הרבה שהשי"ת אוהב אותנו, וכל אחד מאתנו הוא "בני בכורי ישראל". אה! אשרינו!!

כך נבנה ומתנהל בית ישראל, וכך בונה את עצמו כל אחד מבני ישראל. כמה זה מרנין ומחיה! כמה זה גם מחייב! ומה מאד זה מסייע לקיים את המתחייב!

שלא שינו את לשונם • הרב משה מנדל

היטב על מה נטושה המערכה. הן ידעו שיש כח שמנסה לנתק את עם ישראל מבורא עולם, ולשם כך הוא משתמש בכל השיטות, והתחבולות המתוחכמות ביותר.

בגלות מצרים לא היה מחסור באוכל, בעבודה. לא זו היתה המטרה של המצרים. הם רצו להשיג יעד אחר. להשתלט על הרוח של עם ישראל, ולשלוט במוח שלהם. לשלוט על התודעה. לא לאפשר ליהודי לחשוב מעצמו, להכתיב לו את אורח החיים.

אך בני שמרו על עצמם. שמרו על זהותם ותודעתם. איך?? ע"י שלא שינו את שמם, לשונם ומלבושם. ומאחרי הכל עמדו נשות ישראל הצדקניות. הן היו הרוח החיה, המנוע שהפעיל את כל המערכת.

גרים באזורים חרדים, אין להם מה לחפש באזורים החילוניים, כשאנחנו היינו ילדים בתקופה שאחרי השואה, הניסיונות היו גדולים. גדלנו בת"א, שבה היתה קהילה חרדית גדולה, באותם ימים ילד בת"א, שהיה הולך בלבוש חרדי, היה נתקל במבטים לא נעימים מצד התושבים החילוניים. ילד שהיה הולך ברחוב בגאון עם ציציות בחוץ, היה גורם במעשהו לאיחוי הקרעים שיצרו ראשי הישוב והשלטון הכפרני רודפי הדת.

מהיכן היה בילד הקטן את הכח הזה? מאחורי ילד כזה עמדה אמא יהודיה, שילדה וגדלה אותו במסירות נפש, והטביעה בו אמונה ויראת שמים.

כך היה במצרים. האימהות ידעו

שראובן ושמעון היה שמש בירדם למצרים, כך היה שמש כשיצאו למצרים. (עיי"ש)

וכן ראינו אצל האימהות הקדושות שנתנו שמות לילדיהם וכ"א עם משמעות, כך שכל שם מבטא את לשון הקודש, וצריכים לשמרו מכל משמר. שכאשר שומרים על שם שמהותו במקור קדוש, וכן על לבוש ושפה, ומתבדלים מהסביבה המשפיעה, זה המתכון לשמירה על מהותנו כעם מיוחד ומובדל משאר העמים. ומתוך כך היכולת לצאת משעבוד לגאולה.

ומביא הרב אריה שכטר זצ"ל (בספר שאגת אריה על פורים/פסח) שכיום יש לילדים שלנו את כל התנאים לגדול בדרך התורה והמצוות. רובם ככולם

בס"ד אנו זוכים השבוע להתחיל את ספר שמות, שמתחיל בפסוקים "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, ראובן שמעון לוי ויהודה וכו'..." (שמות א').

התורה מאריכה להזכיר את שמות בניי כדי ללמדנו על חשיבות השמות היהודים שנקראו ביסודם עפ"י המשמעות שלהם בלשון הקודש.

ואומרים חז"ל (שיר השירים רבה פ"ד, ובויקרא רבה ל"ב) "רב הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערווה."

לא שינו שמם, ראובן ושמעון נחתין, ראובן ושמעון סלקין, כלומר, כמו

מעשים
נחמדים
המעוררים
ליראת ה'

משנת המעשה

יכירנו וידענו

בדף היומי למחוז חפצו, ובדרך עצר אותו שוטר על עבירת תנועה שביצע, לא נעים... היהודי עוצר בצד הדרך, והשוטר ניגש לחלון רכבו, משנוכח השוטר שכן אברהם עומד לפניו, פנה אליו בשאלה שהדהימה את מיודעינו: "למדת את ה'דף' היום?..." היהודי לא הבין מה קורה כאן, מיהו העומד לפניו שאיננו נראה כיהודי כלל וכלל, מפאת היותו מצאצאי חם וחברבורותיו שעל פניו. "עוד לא", השיב לו היהודי. אמר לו השוטר "אם אתה מבטיח שאתה לומד את הדף היום, אוותר לך על הדו"ח".

ובאשר לפני השואלות שלך, אסביר, אתמול הייתי חלק מהצוות שאיבטח את האירוע של הסיום הש"ס בהמת-לייף, וראיתי עשרות אלפים של יהודים חוגגים על זה שכל יום הם לומדים דף אחד, ואומר לך את האמת אני רוצה להיות גם יהודי, פשוט מקנא בהם שיש להם ערכים שכאלה.

אשרינו ומה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו.

האחרון שלו. "אם אתה בא איתי לסיום, אתן לך מה שתבקש...", להצעה כזו לא ההין הבן לסרב, כל דבר אשר אבקש - חשב, יש הרבה, נחליט אח"כ. וילכו שניהם יחדיו.

מעמד הסיום היה מרגש ומפעים, הבן נסחף עם אביו בריקודי השמחה, כי היא לנו עוז ואורה. כשחזרו הביתה, פנה האב לבנו, "מה תבקש", עד חצי המלכות ותנתן לך. "אבא, יש משהו שאני רוצה, אבל זה משהו גדול, תוכל לתת לי?" שאל הבן. השיב לו אביו, "הבטחתי, ומה שתגידי אתן לך".

אבא, אני רוצה שגם אתה תסיים את הש"ס...

ואכן, במעמד סיום הש"ס במחזור הנוכחי, עמד האב בהבטחתו, וסיים את הש"ס. וכעת הבן, מושא סיפורינו, מתחיל את המחזור ה-י"ד. ולב בניים על אבותם.

*

למחרת הסיום בניו יורק, נסע מג"ש

שנה וחצי, בחתימת האדמו"ר מנובומינסק שליט"א היה הימור גדול, מה גם, לפני כמה שבועות צפו החזאים סופה שאיימה להרוס את כל השמחה שמתקיימת כאן, לכן לקחו תאריך נוסף, אך בחסדי שמיים השמיים בהירים, וחוף מזה שקצת קר שום דבר לא מפריע, אבל יש מעיל, לא.

כעת, אחרי הסיום אני רוצה לספר לכם שני סיפורים מעוררי השראה שהתפרסמו בארה"ב ואולי גם אצלכם בארץ ישראל, ואם יהיה מישו שיתחזק מזה יהא זה לזכותי, שאצליח לסיים את הש"ס במחזור הנוכחי:

בסיום המחזור הקודם החליט יהודי אחד לקחת את בנו לסיום הענק שהתקיים אז בארה"ב, הוא רצה שבנו יזכה לראות את כל גדולי הדור יושבים כתף אל כתף, ויספוג מעט מהערצה ללומדי התורה. הבן סירב להצעה, וכל הבקשות של אביו לא הועילו, ואז הוציע האב את ה'נשק'

סיום הש"ס בארה"ב במגרש הפוטבול המת-לייף (בלא תורה אנחנו 'מתים', ועם תורה יש 'לייף-חיים) המה מאדם, הריקודים סערו, ליבי הלם מהתרגשות, זה אירוע שלא רואים כל יום, כאן באמריקה, הישראלים חושבים שאמריקאים שמחים רק מפיצות ו-וויסקי, וכאן השמחה הומה רק מכוח לימוד התורה, כל יהדות ארה"ב סביב הדף - הדף היומי.

הקור כאן לא רגיל רק 40 מעלות פרנהייט, הא, אתם לא מכירים את המדד הזה, נראה לי זה באיזור ה-4 מעלות צלזיוס, כולם כאן עטופים במעיל מכף רגל ועד ראש, מלבד מי שהסכים לשלם \$1800 ויושב למעלה ביציע הסגור והמחומם. אפילו תזמורת השמחה ובעלי המנגנים עטופים במעיל, אבל אף אחד לא שם לב לקור החודר לעצמות, תחת כיפת השמיים, כולם מתחממים מאש התורה, ושמחים בה, נעים כאן מאד.

התאריך, שנקבע כבר לפני